

มจร. จับมือ รร.ราชราชพฤษณ์นุมีอุทิศ ชุมชน และ เขตทุ่งครุ ปลุกสัมแข่งพลิกฟื้น “สัมบางมด”

มจร. จับมือ รร.ราชราชพฤษณ์นุมีอุทิศ ชุมชน และเขตทุ่งครุ ปลุกสัมแข่งพลิกฟื้น “สัมบางมด”

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจร.) จับมือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนราชพฤษณ์นุมีอุทิศ สำนักงานเขตทุ่งครุ และชุมชนในพื้นที่ทุ่งครุ ร่วมสนองพระราชดำรินโยบายโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟู “สัมบางมด” พืชท้องถิ่นที่เคยสร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชนในอดีต โดยสร้าง “แหล่งเรียนรู้ชุมชน” และ “มุมเรียนรู้สัมบางมด” ปลุกฝังความเป็นเจ้าของทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์สัมบางมดให้คงอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน

พรรณปพร กองแก้ว หัวหน้าโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น : การอนุรักษ์พันธุกรรมสัมบางมด นักวิจัย มจร. กล่าวว่า โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานราชการ ในการร่วมสนองโครงการพระราชดำริ อพ.สธ.สัมบางมด ในพื้นที่ทุ่งครุ เนื่องจากอดีตเขตทุ่งครุเป็นพื้นที่กึ่งเมือง แต่ปัจจุบันความเจริญกำลังจะทำให้เป็นพื้นที่เมืองโดยสมบูรณ์ จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้พันธุกรรมของพืชที่สร้างชื่อเสียงในท้องถิ่นหายไป จึงทำให้เกิดโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมสัมบางมด ซึ่งเป็นพืชที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน โดยทำงานร่วมกับเครือข่าย อพ.สธ. ในพื้นที่ โดยมีโรงเรียนราชพฤษณ์นุมีอุทิศเป็นโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งความร่วมมือระหว่างเครือข่ายดังกล่าวจะส่งผลดีทำให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการในพื้นที่ จากการศึกษาสถานภาพในพื้นที่ พบว่าวิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไปจากทำสวนไปทำงานในโรงงาน ที่ดินของแต่ละครอบครัวลดน้อยลง แต่ชุมชนส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการที่จะร่วมกันอนุรักษ์พันธุกรรมสัมในพื้นที่บางมด ชุมชนส่วนใหญ่ต้องการปลูกสัมไว้ที่บ้าน แต่ก็พบปัญหาในเรื่อง พื้นที่จำกัด คุณภาพดินไม่ดีพอ คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม ฯลฯ จึงทำให้เกิดโครงการปลูกสัมในแข่ง เนื่องจาก ใช้พื้นที่ไม่มาก และสามารถจัดการดิน น้ำ ตลอดจนโรคแมลงได้ง่าย อีกทั้งยังมีน้ำหนักเบาต่อการขนย้าย ซึ่งได้ประยุกต์ใช้ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน สมจิตร จุลมานะ และสุพร วงศ์จินดา มาร่วมบูรณาการในการปลูก การดูแลรักษาต้นสัม และได้รับความร่วมมือจาก อาจารย์ อวยพร หุ่นจีน เป็นวิทยากรสำคัญในการถ่ายทอดให้กับเด็ก ๆ ในโรงเรียน ตลอดจนใช้พันธุ์สัมเขียวหวานปลอดโรคจากแหล่งปลูกที่ได้รับการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร

วาสนา มานิช ผู้จัดการพื้นที่ ได้กล่าวว่า การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน และโรงเรียนเป็นผู้จัดกิจกรรม โดย

มหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงที่เข้ามาช่วยเหลือ นำร่องที่โรงเรียนราชประชานุชนนุชมีอุทิศ โดยเริ่มปลูกส้มแข่งเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืช นอกจากนี้โครงการมหาวิทยาลัยกับโรงเรียน โดย เบญจวรรณ ดำรงกิจการ ได้มีแนวคิดพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อายุ ๖-๑๒ ปี ยุคการศึกษาประวัติศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ กับหัวข้อส้มบางมด ให้กับโรงเรียนราชประชานุชนนุชมีอุทิศ ปัจจุบันมีโรงเรียนวัดบัวผัน และโรงเรียนรุ่งอรุณที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน และหวังว่าในอนาคตอาจจะมีการปลูกส้มแข่งเป็นอาชีพ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ปลูกฝังความรู้ให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการให้รู้จักส้มในพื้นที่ เกิดความภาคภูมิใจ และอยากอนุรักษ์ส้มในถิ่นของตนเอง

อาจารย์วาสนา เจียนสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุชนนุชมีอุทิศ กล่าวว่า โรงเรียนมีโครงการเกษตรชีววิถีเพื่ออนุรักษ์สวนส้มซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนสอดคล้องกับโครงการ อพ.สธ. ในเรื่องอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โรงเรียนต้องการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชนได้เรียนรู้เรื่องส้ม โดยทาง มจร. ร่วมจัดการเรียนการสอนช่วยพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ กับ ส้มบางมด ภายใต้โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น : การอนุรักษ์พันธุกรรมส้มบางมด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 สร้างบทเรียน 10 กิจกรรม เป็นการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ส้มบางมด การปลูกส้มบางมด ในห้องสมุดโรงเรียน สำหรับเยาวชน และบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องส้มสามารถเข้ามาศึกษาได้ นอกจากนี้ยังได้จัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อชุมชน โดยการให้ชุมชนใกล้เคียงได้มีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์พันธุ์ส้ม เช่น กิจกรรมศิลป์ประชารังสรรค์ มุมเรียนรู้ อพ.สธ. ส้มบางมด โรงเรียนราชประชานุชนนุชมีอุทิศ เป็นกิจกรรมศิลปะบนผนัง ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จาก ธาดารี โภควนิช จากกลุ่ม 3C PROJECT โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อ โดยการวาดภาพเพื่อถ่ายทอดเอกลักษณ์ วิถีชีวิตในอดีตของชุมชนชาวบางมดและเป็นการบอกเล่าเรื่องราวของส้มบางมดผ่านงานทางศิลปะบนผนัง

นอกจากนี้ สุภาภรณ์ เจริญจิต เขตทุ่งครุ ได้แนะนำวิธีการทำตัวอย่างแห้งเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และสนองโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมส้มในสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้กับโรงเรียนด้วย

อนิรุจ นุชมี ผู้นำชุมชนพื้นที่เขตทุ่งครุ ประธานกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ทุ่งครุ กล่าวว่า มีความตั้งใจอยากให้โรงเรียน วัด มัสยิด และชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อประโยชน์กับทุกคนในพื้นที่ จึงร่วมกับทาง มจร. โดย อ.สุชาติ เปร็ดพริ้ง ที่ปรึกษาอธิการบดี มจร. ได้เล็งเห็นประโยชน์การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยกับชุมชน เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีโอกาสได้เรียนรู้อัตลักษณ์ของชุมชน ความเป็นอยู่ในอดีตที่ผ่านมา การปลูกส้มบางมด โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชน สำนักงานเขต และสำนักงานเกษตรกรุงเทพมหานคร เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นอยู่บ้านเกิดของตนเอง ความเป็นมาของส้มบางมด ขั้นตอนการปลูก ทางโรงเรียนราชประชานุชนนุชมีอุทิศ ได้เปิดพื้นที่ของโรงเรียนปลูกส้มเขียวหวานบางมด ในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะนี้ เป็นที่น่ายินดีว่ากรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานเขตจอมทองได้ยื่นขอจด “ส้มบางมด” เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ Geographical Indications: GI เป็นที่เรียบร้อยแล้ว